

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΘΕΜΑ:
LECTIO XLII

Δανάη Γεωργιάδου, Σύμβουλος Λατινικών, Β.Δ.
Μ.Α. στην Κλασική Φιλολογία

Υπεύθυνος ΕΜΕ: Πέτρος Πέτρου

Το πιο κάτω υλικό συμπληρώνει αυτό που ήδη περιέχεται στην ιστοσελίδα του ΥΠΠ,
στη διεύθυνση:

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/latinika/ypost_yliko_c_lyk.html

ΜΑΘΗΜΑ XLII (Lectio altera et quadragesima) Ο ΚΙΚΕΡΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται με:

1. **Αναφορικές αντωνυμίες:**
qui, quae, quod: ο οποίος
qualis, quale: τέτοιος
quantus, quanta, quantum: όσος
quot (άκλιτη): όσοι
uter, ultra, utrum: όποιος από τους δύο
2. **Αοριστοαναφορικές αντωνυμίες:**
quicumque, quae-, quod-: οποιοσδήποτε
qualiscumque, quale-: οιοσδήποτε
quantuscumque, quanta-, quantum-: οσοσδήποτε
quotcumque: οσοιδήποτε
utercumque, ultra-, utrum-: οποιοσδήποτε από τους δύο
3. **Αναφορικά επιρρήματα:**
ubi: όπου / ubicumque: οπουδήποτε
quo: όπου / quocumque: οπουδήποτε
unde: απ' όπου / undecumque: απ' οπουδήποτε

Να μελετήσετε τις πιο κάτω δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις και να τις αναγνωρίσετε (είδος, συντακτικός ρόλος, εισαγωγή, εξάρτηση, εκφορά, δικαιολόγηση εκφοράς).

1. Cum Accius ex urbe Rōmā Tarentum venisset, **ubi Pacuvius grandi iam aetāte recesserat**, devertit ad eum. (μάθημα XXVII)
2. Accius, **qui multo minor natu erat**, tragoediam suam, **cui «Atreus» nomen est**, ei desideranti lēgit. (μάθημα XXVII)
3. Tum Pacuvius dixit sonōra quidem esse et grandia **quae scripsisset**, sed vidēri tamen ea sibi duriōra et acerbiōra. (μάθημα XXVII)
4. Meliōra enim fore spero, **quae deinceps scribam**. (μάθημα XXVII)
5. Nam **quod in pomis est**, idem esse aiunt in ingeniis: (μάθημα XXVII)
6. **quae dura et acerba nascuntur**, post fiunt mitia et iucunda; sed **quae gignuntur statim**

viēta et mollia, non matūra mox fiunt sed putria». (μάθημα XXVII)

7. Parvi enim preti est, **qui tam nihili est**. (μάθημα XXVIII)
8. Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti, **quanti nullam adhuc emerat**. (μάθημα XXIX)
9. Quam ob rem accusatōres non Asiae nomen Murēnae obiecerunt, **ex quā laus familiae, memoria generi, honos et gloria nomini constitūta est...** (μάθημα XXX)
10. Sed consul, cum in castra revertisset, adulescentem, **cuius operā hostes fugāti erant**, morte multāvit. (μάθημα XXXI)
11. Omnia sunt excitanda tibi uni, C. Caesar, **quae iacēre sentis percussa atque prostrāta impetu belli ipsius**, quod necesse fuit: (μάθημα XXXIII)
12. impetu belli ipsius, **quod necesse fuit**: (μάθημα XXXIII)
13. omnia **quae dilapsa iam diffluxerunt**, sevēris legibus vincienda sunt. (μάθημα XXXIII)
14. multaque uterque dux fēcit armātus, **quae idem togātus fieri prohibuisset**. (μάθημα XXXIII)
15. Quare subveniendum reipublicae est et omnia nunc belli vulnera tibi sananda sunt, **quibus praeter te medēri nemo potest**. (μάθημα XXXIII)
16. Cum ante vestibulum dona posuissent, **quae homines deis immortalibus consecrāre solent**, domum revertērunt. (μάθημα XXXIV)
17. Menēnius Agrippa, **qui inter patres ac plēbem publicae gratiae sequester fuit**, aere collāto funerātus est. (μάθημα XXXV)
18. O felices viros puellārum, **quibus populus Rōmānus loco soceri fuit!** (μάθημα XXXV)
19. Equidem, ut vēni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, **quae ad concordiam pertinērent**; (μάθημα XXXVII)
20. Bellōrum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, **quae velit victor**, sed etiam ut victor obsequātur iis, **quorum auxilio victoria parta sit**. (μάθημα XXXVII)
21. Nam mortua est Caecilia, **quam Metellus**, dum vixit, **multum amāvīt**; (μάθημα XXXVIII)
22. Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, **quae imperītos avertunt et praecipites agunt**. (μάθημα XXXIX)
23. Si marmor illi obtulisses, si viliōrem materiam, fecisset tale, **quale ex illā fieri optimum posset**. (μάθημα XXXIX)
24. **Quamcumque fortunam acceperit**, aliquid ex illa memorabile efficiet. (μάθημα XXXIX)
25. «Licet mihi ostendas agmina militum, **quibus curiam circumsedisti**, numquam tamen ego hostem iudicābo Marium. (μάθημα XL)
26. Non Sicanōrum aut Pelasgōrum, **qui primi coluisse Italiam dicuntur**, sed aetātis suae verbis utebantur. (μάθημα XLI)
27. Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquāris, sermōne abhinc multis annis iam obsolēto uteris, quod neminem scire atque intellegere vis, **quae dicas**. (μάθημα XLI)
28. Quin, homo inepte, taces, ut consequāris, **quod vis?** (μάθημα XLI)
29. atque id **quod a C. Caesare scriptum est**, habe semper in memoriā et in pectore: (μάθημα XLI)

30. Nonnulli sunt in hoc ordine, **qui aut ea, quae imminēt, non videant, aut ea, quae vident, dissimulant**: (μάθημα XLII)
31. Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, **quo intendit**, neminem tam stultum fore, **qui non videat coniurationem esse factam**, neminem tam improbum, **qui non fateatur**. (μάθημα XLII)
32. Qui potuisti populāri hanc terram, **quae te genuit atque aluit**? (μάθημα XLIII)
33. Haec est tyrannōrum vita, **in quā nulla fides, nulla caritas, nulla fiducia benevolentiae stabilis esse potest**: (μάθημα XLIV)
34. Nescio enim quis possit diligere eum, **quem metuat**, aut eum, **a quo se metui putet**. (μάθημα XLIV)
35. Hoc est **quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem**: (μάθημα XLIV)
36. Iulia, Augusti filia, matūre habēre coeperat canos, **quos legere secrēte solēbat**. (μάθημα XLVII)
37. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre, **quae utilia factu essent**. (μάθημα XLVIII)
38. Si quid durius ei videbātur, **quod imperandum militibus esset**, a cervā sese monitum esse praedicābat. (μάθημα XLVIII)
39. Praeterea praecēpit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, **in quo ipse cum amīcis futūrus esset**. (μάθημα XLVIII)
40. Postridie eius diēi Sertōrius, admissis amīcis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse cervam, **quae perisset**, ad se reverti. (μάθημα XLVIII)

Κύριες προτάσεις

41. **Quam ob rem accusatōres non Asiae nomen Murēnae obiecerunt**, ex quā laus familiae, memoria generi, honos et gloria nomini constitūta est ... (μάθημα XXX)
42. **quae iacērent in tenebris omnia**, nisi litterārum lumen accederet. (μάθημα XXXII)
43. **Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponēbam**. (μάθημα XXXII)
44. **Quod ut praedōnes animadvertērunt**, abiectis armis ianuae appropinquāvērunt et clarā voce Scipiōni nuntiavērunt... (μάθημα XXXIV)
45. **Cuius voluntāti nemo obviam ire audēbat**; solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogātus sententiam dicere noluit. (μάθημα XL)
46. **qui spem Catilīnae mollibus sententiis aluērunt coniurationemque nascentem non credendo confirmavērunt**; (μάθημα XLII)
47. **quorum auctoritatem secūti multi**, non solum improbi verum etiam imperīti, si in hunc animadvertissem, **crudeliter et regie id factum esse dicerent**. (μάθημα XLII)
48. **Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit**. (μάθημα XLV)
49. **Cui secrēto Porcia «non est hoc» inquit**... (μάθημα XLIX)

Λεξιλόγιο

nonnulli -ae -a (non nullus): μερικοί / iste, ista, istud (δεικτ. αντων.): αυτός / qui, quae, quod (αναφ. αντων.): ο οποίος / ordo, ordinis, αρ.3: τάξη / immineo, imminere, β': πλησιάζω απειλητικά / video, vidi,

visum, vidēre, β': βλέπω / dissimulo (dis +simulo), α': προσποιούμαι ότι δεν υπάρχει κάτι που υπάρχει. Αντίθετο: simulo: προσποιούμαι ότι υπάρχει κάτι που δεν υπάρχει (π.χ. morbum simulo: κάνω τον άρρωστο – αλλά: morbum dissimulo: κρύβω την αρρώστια μου) / spes, spei, θ.5: ελπίδα / mollis -is -e: επιεικής, ήπιος / sententia -ae, θ.1: απόφαση, άποψη, κρίση / alo, alui, alitum (altum), alēre, γ': (εκ)τρέφω / coniuratio -ōnis, θ.3: συνωμοσία / nascor, natus sum, nasci, αποθ. γ': γεννιέμαι / credo, credīdi, creditum, credēre, γ': πιστεύω / confirmo, α': επιβεβαιώνω / auctoritas -ātis, θ.3: κύρος, επιρροή / sequor, secutus sum, sequi, αποθ.γ': ακολουθώ / multus -a -um: πολύς / verum (επίρρ.): αληθινά / verum etiam: αλλά και / solum (επίρρ.): μόνο / improbus -a -um: αχρείος / imperītus -a -um: άπειρος / animadverto (animus +ad +verto), -verti, -versum, -vertēre, γ': παρατηρώ / animadverto in aliquem: τιμωρώ κάποιον / crudeliter (επίρρ.): με σκληρότητα / regie (επίρρ.): τυραννικά / dico, dixi, dictum, dicēre, γ': λέγω / intellego, -lexi, -lectum, -legēre, γ': καταλαβαίνω / castra -ōrum (pl.t.): στρατόπεδο / quo (επίρρ. τοπικό): όπου / pervenio (per +venio), -vēni, -ventum, -venīre, δ': φτάνω / intendo (in +tendo, -tendi, -tentum (/ -tensum), -tendēre, γ': κατευθύνομαι / nemo (αντ. αόρ.): κανείς / stultus -a -um: ανόητος / fateor, fassus sum, fatēri, αποθ. β': ομολογώ

Ενδεικτικές δραστηριότητες

(για την τάξη ή / και το σπίτι)

1. Να γράψετε τη μετάφραση του κειμένου του μαθήματος XLII.
2. Να αναγνωρίσετε τους τύπους των πιο κάτω επιθέτων. Να μεταφέρετε τα επίθετα: α) στα άλλα δύο γένη και β) στους άλλους δύο βαθμούς.
mollibus, improbi, stultum
3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση τους τύπους: imminent, videant, dissimulent, aluerunt, animadvertissem, dicerent, pervenerit, intendit, factam esse, fateatur
4. Να γράψετε τα επίθετα από τα οποία προέρχονται τα πιο κάτω επιρρήματα. Να μεταφέρετε τα επιρρήματα στους άλλους δύο βαθμούς.
crudeliter, regie
5. Να μετατρέψετε τις προτάσεις από την ενεργητική στην παθητική φωνή και αντίστροφα.
Qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque non credendo confirmaverunt.
Crudeliter et regie id factum esse dicerent. (μόνο το απαρέμφατο)
6. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στον αντίθετο αριθμό.
Aliqui sunt in hoc ordine, qui aut ea, quae imminent, non videant, aut ea, quae vident, dissimulent.
Quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent.
Coniuratio nascens non alenda est mollibus sententiis.
7. Να συμπύξετε τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις σε μετοχές.
Nonnulli sunt, qui ea, quae imminent, non vident.
Nunc intellego neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem factam esse, neminem tam improbum, qui non fateatur.

8. Να αναλύσετε τις μετοχές σε δευτερεύουσες προτάσεις.

Qui coniurationem nascentem confirmaverunt.

Quorum auctoritatem secuti multi, dicerent.

9. Να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο *si ...animadvertissem ...dicerent* του κειμένου στα εξής είδη και να μεταφράσετε τις προτάσεις που θα γράψετε:

α) υπόθεση πραγματική στο παρελθόν,

β) υπόθεση δυνατή

10. Να υποδείξετε πού τονίζονται οι πιο κάτω λέξεις και να εξηγήσετε το γιατί.

videre, improbum, aluerunt, mollibus, nascentem

11. Να μεταφράσετε τις προτάσεις στα Ελληνικά.

Catilina cum amicis Ciceronem occidere conatus est, sed id non effecit. In Etruriam abiit, ut copiis amicorum praeesset. Cicero coniurationem aperuit et Romam servavit.

12. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

Ο Κατιλίνας, άντρας ευγενούς καταγωγής αλλά αχρείος, θέλησε να κυβερνήσει ο ίδιος την πόλη αντί οι άρχοντες. Ο Κικέρωνας, ο οποίος ήταν ύπατος εκείνη τη χρονιά, κατάλαβε τα σχέδια του Κατιλίνα, τα αποκάλυψε στη Σύγκλητο και πέτυχε ώστε να καταδικαστεί ο συνωμότης.

Συντακτική ανάλυση αναφορικών προτάσεων μαθήματος XLII

1. qui...non videant / qui...dissimulent

Είδος: _____

Συντακτικός ρόλος: _____

Εισαγωγή: _____

Εξάρτηση: _____

Εκφορά: _____

Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

_____

Παρατηρήσεις: _____

2. quae imminent / quae vident

Είδος: _____

Συντακτικός ρόλος: _____

Εισαγωγή: _____

Εξάρτηση: _____

Εκφορά: _____

Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

_____

Παρατηρήσεις: _____

3. quo intendit

Είδος: _____

Συντακτικός ρόλος: _____

Εισαγωγή: _____
Εξάρτηση: _____
Εκφορά: _____
Δικαιολόγηση εκφοράς: _____
_____
Παρατηρήσεις: _____

4. qui non videat / qui non fateatur

Είδος: _____
Συντακτικός ρόλος: _____
Εισαγωγή: _____
Εξάρτηση: _____
Εκφορά: _____
Δικαιολόγηση εκφοράς: _____
_____
Παρατηρήσεις: _____